

Ansvar for arbejdsskader

– det fysiske og psykiske arbejdsmiljø

Martin Haug & Finn Schwarz

Indholdsfortegnelse

Ansvar for arbejdsskader

1.	Forord	11
2.	Introduktion	13
2.1	Emneafgrænsning	13
2.2	Overblik over arbejdsskadeområdet	14
2.2.1	Det lovpligtige sikringsystem	14
2.2.2	Det almindelige erstatningsretlige ansvar	16
2.3	Overblik over bogen	18
3.	Arbejdsgiverens erstatningsansvar for arbejdsskader – ansvarsvurderingen	20
3.1	Indledning, oversigt, samt forsøg på opsummering af særligt betydende momenter	20
3.2	Karakteristik af ansvaret og ansvarsgrundlaget	26
3.2.1	Den retlige karakteristik af ansvaret	26
3.2.2	Overordnet om ansvarsgrundlaget	27
3.2.3	Selvstændig eller ansat?	30
3.2.4	Privat karakter eller i arbejdsgiverens interesse?	33
3.3	Generelle momenter af betydning for ansvarsvurderingen	35
3.3.1	Indledning	35
3.3.2	Generelle forskrifter	36
3.3.3	Specifikke forskrifter	38
3.3.4	Sædvaner	45
3.3.5	Aftaleretlige forhold	48
3.4	Andre forhold af betydning for ansvarsvurderingen	49
3.4.1	Indledning	49
3.4.2	Virksomhedens sikkerhedsniveau – tidligere ulykker eller klager	49
3.4.3	Tidspres – arbejdstid	53
3.4.4	Umulighed	54
3.4.5	Vildfarelser	55

4.	Ansvarssubjektet	57
4.1	Indledning	57
4.2	Arbejdsgiveren som ansvarssubjekt	57
4.3	Udlejning og lån	60
4.3.1	Indledning	60
4.3.2	Skader på det udlejede/udlånte personale	61
4.3.3	Leje og lån af materiel	66
4.4	Flere ansvarssubjekter på arbejdspladsen	68
4.5	Flere arbejdsgivere	81
4.6	Arrangøransvar – teambuilding	83
4.7	Ændringer i ansvarssubjektets identitet	90
4.7.1	Indledning	90
4.7.2	Virksomhedsoverdragelse og -ophør	90
4.7.3	Skadevolders insolvens	93
4.8	Produktansvar	95
4.9	Arbejdsgiverens ansvar efter Danske Lovs 3-19-2	98
4.9.1	Indledning	98
4.9.2	Hvilke skadevoldende personer er omfattet af husbondansvaret?	99
4.9.3	Særligt om skader forvoldt af det udlejede/ udlånte personale	101
4.9.4	Hvilke skadevoldende handlinger er omfattet af husbondansvaret?	104
5.	Arbejdsstedets indretning	108
5.1	Indledning	108
5.2	Arbejdet udføres på arbejdsgiverens plads	109
5.2.1	Karakteristik af kravene	109
5.2.2	Gulve og adgangsveje	112
5.2.3	Glatte forhold	123
5.2.4	Arbejdsstedets ryddelighed	126
5.2.5	Pladsforhold	129
5.2.6	Særligt om »museskader« i relation til arbejdsstedets indretning	131
5.3	Arbejdet udføres uden for arbejdsgiverens plads	132
6.	Arbejdets planlægning og tilrettelæggelse	138
6.1	Indledning, særligt betydende momenter samt efterfølgende ændringer	138

6.2	Det rette personale	140
6.3	Den rette fremgangsmåde	143
6.4	De rette arbejdsredskaber	157
7.	Instruktions- og tilsynsforpligtelsen	162
7.1	Indledning	162
7.2	Karakteristik af instruktions- og tilsynsforpligtelsen . .	164
7.3	Hvem skal give instruktion og føre tilsyn?	166
7.3.1	Indledning	166
7.3.2	Arbejdsgiverens instruktion/tilsyn og »sidemandsoplæring«	166
7.4	Kvalitets- og formkrav til instruktionen og tilsynet . .	169
7.5	Hvornår skal instruktionen og tilsynet finde sted? . . .	171
7.6	Forhold, der påvirker instruktions- og tilsynsforpligtelsen	172
7.6.1	Indledning	172
7.6.2	Ufarlige, ukomplicerede eller rutineprægede arbejdsopgaver	173
7.6.3	Den ansattes individuelle forudsætninger	175
7.6.4	Særlige arbejdsforhold	180
7.6.5	Farligt arbejde	189
7.6.6	Alenearbejde	193
7.6.7	Usædvanlige fremgangsmåder og uopfordrede handlinger	195
8.	Maskiner og tekniske hjælpemidler	201
8.1	Indledning	201
8.2	Uforsvarlige eller fejlbehæftede maskiner og tekniske hjælpemidler	202
8.3	Materialesvigt	212
9.	Typetilfælde	218
9.1	Værnemidler	218
9.2	Stilladser	224
9.3	Stiger	233
9.4	Løfteopgaver	247
9.4.1	Indledning	247
9.4.2	Årsagsforbindelse/almindeligt forekommende problemer	250

9.4.3	Akut/længerevarende opslidning	252
9.4.4	Hjælpemidler eller alternativ fremgangsmåde . .	256
9.4.5	Snævre adgangsforhold	259
9.4.6	Særligt udsatte grupper – plejepersonale og lignende	260
9.4.7	Kort sammenfatning	265
10.	Ansvar for det psykiske arbejdsmiljø	266
10.1	Definition, emneafgrænsning og sammenfatning . .	266
10.2	Det psykiske arbejdsmiljø – den retlige regulering . .	270
10.2.1	Arbejdsmiljøloven og bekendtgørelse om arbejdets udførelse	270
10.2.2	Arbejdspladsvurderinger (APV)	271
10.2.3	Arbejdsskadesikringsloven – anerkendelse af psykiske skader	274
10.3	Den foreliggende retspraksis om arbejdsgiveres ansvar for psykiske skader – med kommentarer	280
10.3.1	Indledning og oversigt	280
10.3.2	Forbigående psykisk skade – uden alvorlig begivenhed	280
10.3.3	Alvorlige begivenheder/oplevelser	282
10.3.4	Stress, for stor mængde arbejde mv.	288
10.3.5	Mobning og chikane	296
11.	Øvrige erstatningsbetingelser	309
11.1	Indledning	309
11.2	Årsagsforbindelse	309
11.2.1	indledning, konkurrerende eller samvirkende årsagsfaktorer, medicinsk og juridisk årsagsforbindelse samt bevisbyrde	309
11.2.2	Mere om konkurrerende, samvirkende eller forudbestående forhold	316
11.2.3	Vurdering af sygdomsforløb – årsags- forbindelse	333
11.2.4	Løft af bevisbyrden under henvisning til »sagens øvrige omstændigheder«	336
11.3	Adækvans	340

12.	Skadelidtes forhold	344
12.1	Oversigt	344
12.2	Skadelidtes medvirken og egen skyld	344
12.2.1	Indledning om medvirken, egen skyld, accept af risiko, oversigt og sammenfatning	344
12.2.2	Kvalificeret eller relevant egen skyld	348
12.2.3	Grovheden af skadevolders adfærd	348
12.2.4	Den ansattes overtrædelse af sikkerhedsforskrifter, sædvaner mv.	348
12.2.5	Den ansattes instruktionsstridige adfærd	350
12.2.6	Erfarne og rutinerede medarbejders egen skyld	354
12.2.7	Uopfordrede handlinger og alternative fremgangsmåder	356
12.2.8	Øvrige forhold	358
12.3	Skadelidtes ansættelsesretlige status	360
12.3.1	Indledning	360
12.3.2	Sikkerhedsrepræsentanter	361
12.3.3	Arbejdsledere	364
13.	Forældelse, passivitet og udstykning	368
13.1	Indledning	368
13.2	Forældelse	368
13.2.1	Indledning – baggrund og regelgrundlag	368
13.2.2	Forældelsens begyndelsestidspunkt	370
13.2.3	Suspension af den løbende forældelse	373
13.2.4	Forældelse – de enkelte krav	378
13.2.5	Afbrydelse af den løbende forældelse	381
13.3	Passivitet	382
13.4	Udstykning	390
13.4.1	Indledning og karakteristik	390
13.4.2	Virkingen af de processuelle udstykningsregler	393
13.4.3	Genoptagelse EAL § 11 – Betaling EAL § 16 – udstykning	395
14.	Bevis	397
14.1	Indledning	397
14.2	Momenter af betydning for bevisvurderingen	397

14.3	Bevislættelse og omvendt bevisbyrde – i forhold til culpa	403
14.4	Arbejdstilsynets rolle	405
14.4.1	Indledning	405
14.4.2	Udstedte påbud og Arbejdstilsynets besøg . . .	406
14.4.3	Arbejdstilsynets udtalelser mv.	408
14.4.4	Arbejdstilsynet og retssagsbehandling	409
15.	Lovvalg og værneting	411
15.1	Indledning	411
15.2	Lovvalg	411
15.3	Værneting	415
16.	Strafansvar	417
16.1	Indledning	417
16.2	Ansvarssubjektet – hvem kan straffes?	418
16.2.1	Indledning	418
16.2.2	Arbejdsgiveren – fysisk og juridisk person . . .	418
16.2.3	Ledere, arbejdsledere og almindeligt personale – som ansvarssubjekt	423
16.3	Tilregnelsen	424
16.3.1	Indledning	424
16.3.2	Det objektive strafansvar	425
16.3.3	Det objektive hæftelsesansvar	426
16.3.4	Det subjektive ansvar – uagtsomhed/forsæt . .	431
16.4	Bødeniveauet	431
16.5	Forholdet mellem straf og erstatning	433
	Forkortelsesliste	437
	Litteraturliste	439
	Domsregister	443
	Stikordsregister	455